

01968

B r a t i s l a v a 04

Peter Pišťánek
Rukojemník

-----Lokomotívy v daždi-----

Bratislava

cez Devínska Stará Ves

× × ~~Videa~~ × ×

B r a t i s l a v a 04

01968

Peter Pišťanek
Rukojemník

----- Lokomotívy v daždi -----

Peter Pišťánek
Rukojemník

-----Lokomotivy v dešti-----

slovart

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Text © Peter Pišťanek 2014

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2014

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-0689-7

Venujem Kike.

Peter Achberger sa narodil do národnostne zmiešanej rodiny. V jeho žilách koluje krv chorvátskych kolonistov usadených po dedinách v okolí Bratislavy, z otcovej strany to zasa boli Prešporáci. Hovorili po nemecky a po maďarsky a za Československej republiky sa naučili lámať po slovensky. Napríklad Petrov dedo z otcovej strany zamladi po slovensky vôbec nevedel. S nemčinou a maďarčinou si elegantne vystačil nielen v rodnom meste, ale aj keď sa učil za čašníka vo Viedni. Po československy, teda viac po česky ako po slovensky, sa naučil až v československých légiách, do ktorých vstúpil, keď sa v roku 1915 na východnom fronte dostal do ruského zajatia. Vtedy ešte nebol žiadnym dedom, bol to mladý chlapec, ktorý si dokonca musel sfalšovať rok narodenia, aby sa mohol s nadšením vlastným svojmu veku prihlásiť do rakúsko-uhorskej armády. Až v blatiských zákopoch východného frontu zistil, že je možno dobrodruhom, ale určite nie rodeným vojakom. Zhniť v zákopoch sa mu nechcelo, a tak sa pri najbližšej príležitosti vzdal Rusom a putoval do zajatia. Lenže ani v týfusovo-cholerovom lágri sa mu nechcelo skrepírovať, a tak keď do ich tábora zavítali verbovači z československého práporu, prihlásil sa bez váhania, hoci nehovoril ani po česky, ani po slovensky. Čechoslovákom sa stal až v československých légiách. Osvojil si ku-

chynskú českoslovenčinu, s ktorou si potom vystačil po celý život.

Ako legionár absolvoval celú sibírsku anabázu, no domov s ostatnými sa nevrátil. Dostal sa až do Šanghaja, kde nejaký čas pobudol. Pracoval tam v luxusnej reštaurácii európskeho typu, kde sa vypracoval z čašníka na prevádzkara a napokon spolumajiteľa. V Prešporku, teda vtedy už Bratislave, sa objavil až v tridsiatom druhom roku. Za peniaze, čo zarobil v Číne, si v centre Bratislavy otvoril malú kaviareň a reštauráciu. Zalúbil sa, po pár rokoch sa oženil a splodil syna. Darilo sa mu doma i v práci. Jeho podnik sa stal jedným z centier spoločenského diania v hlavnom meste. Možno až priveľmi.

Po vojne o svoju reštauráciu za nepekných okolností prišiel. Aj o auto a rozľahlý byt na Palisádach. Zbalil teda celú rodinu a odsťahoval sa z Bratislavy do Starej Vsi. Vlastne ich zbalili a vysťahovali. Do dvojizbového bytu v ošarpanej a večne blatistej tehliarskej kolónii. Keď pár dní pršalo, vonku to bolo skoro ako v tých zákopoch. Všade hlina, hlina a zasa len hlina. Sivá a bezútešná. A na tej hline iba trstie, baza, orgován a neduživé kmienky agátov.

„Pes baskervillský,“ povedala Petrova babička lakonic-ky, ako to len ona vedela, keď prvý večer v novom byte zatvárala okno a pohľad jej padol na blatisté svahy hliniska, akejsi povrchovej bane na sivú tehliarsku hlinu, a na večné závoje hmly visiace nad mokradami a rozľahané na severe až takmer po horizont.

Tie dve slová jej pomohli zmieriť sa s ich novým osudom, udržali ju v jej blízkom svete, potvrdili jej, že je stále ešte Európanka, hoci teraz bude od Európy a od výletov do Paríža a nákupov vo Viedni odrezaná nevedno ako dlho. Ak niečo pomenujeme, už sa toho bojíme menej.

V Tehelni začal Petrov dedo Erich Achberger od nuly, ako robotník vo výrobe. Nie nadlho. Stále ešte mal nejakých známych na vplyvných miestach a tí mali zasa nejakých svojich známych inde, takže o pár rokov nato

už robil v Tehelni vedúceho závodného bufetu. Neskôr prijal miesto vedúceho v miestnom pohostinstve patriacom spotrebnému družstvu Jednota.

Všade okolo už naplno zúril komunizmus a toto bolo pre Petrovho deda asi tak maximum, čo mohol so svojím nahnutým kádrovým profilom dosiahnuť. Uvedomoval si to.

Petrov dedo sa nestážiže. Nikdy. To nie je jeho štýl. Nikdy by mu ani v kútiku duše nebol napadlo vyplakávať, že mal kedysi reštauráciu, krásny byt v dobrej štvrti, víkendový dom v Borinke a luxusný kabriolet Mercedes-Benz. Vždy sa pozerá dopredu, čo ho čaká zajtra – hoci tam toho už asi veľa nie je. Možno sa to naučil práve v légiách, kde človek v bojoch proti bolševikom nikdy nevedel, či sa dožije ďalšieho dňa. Celý život vyznáva zásadu, že keď nie je panenka, dobrá je aj kurva. Dôležité preňho bolo, že mohol dostať syna Alberta na strednú a neskôr na vysokú školu. Síce nie na hotelovku, ako pôvodne chcel Albert, ale na stavarinu. Povedzme si na rovinu: aký význam malo študovať hotelovku začiatkom päťdesiatych rokov, keď turistický ruch u nás prakticky neexistoval a z niekdajších luxusných hotelov a kúpeľných areálov sa stali zotavovne pre vzorných úderníkov a úderničky v teplákoch a rádiovkách?

Erich Achberger má tuhý korienok. Po všetkých vzostupoch a pádoch, ktoré v živote zažil, nachádza pôvab aj v postavení jednoduchého dedinského krčmára. Berie to s noblesou i sebaironiou. Desiatka generácií meštianskych predkov pochovaných po bratislavských cintorínoch sa nedá zatajiť. Krv nie je voda. Keď ho o mestskom živote v Bratislave začnú poučať náhodní hostia z mesta, iba ho to pobaví.

„Ešte včera miesili nohami íl niekde v zapadákově a naraz sú z nich veľkí Blaváci,“ ironizuje lakonickým hlasom.

„A my dnes miesime íl namiesto nich,“ neodpustí si babička.

„Raz hore, raz dole,“ povie dedo. „Mala si sa pri mne niekedy zle? Myslím tak naozaj zle. Vždy som vedel zaradiť. Mali sme mercedesku, teraz ju nemáme. To môže prdítko, tá Jawa 20, nás z bodu A do bodu B odvezie rovnako.“

Jeho stoická sebaistota babičku umlčí, hoci aj na to by vedela niečo jedovité poznamenať.

Pre Petrovho deda má aj takýto život svoj pôvab. Je sveták, veľakrát bol hore a veľakrát dole. A občas si to priam vychutnáva. Ako vtedy, keď v päťdesiatych rokoch navštívila staroveskú Tehelňu delegácia súdruhov z Čínskej ľudovej republiky. To sa s nimi československí komunisti ešte kamarátili. Previedli ich po celom podniku a na záver exkurzie im pripravili malé pohostenie v závodnom bufete. Dedo si dal záležať. Pripravil typické slovenské či skôr stredoeurópske jedlá, ale naservíroval ich po čínsky, ako ochutnávkové menu. Číňania boli príjemne prekvapení, že im niekto takýmto dômyselným spôsobom prejavil rešpekt. Hostina bola síce improvizovaná, ale očividne za ňou stál niekto, kto dobre poznal zákonitosti čínskeho štýlu jam-ča. A prekvapenie hostí bolo ešte väčšie, keď dedo po chvíli nenápadne prišiel doplniť jedlo a nápoje a ukázalo sa, že hovorí nielen plynulou mandarínskou čínštinou, ale v prípade potreby aj kantónskym a šanghajským dialektom.

„Mali ste vidieť Glanza, ako zísal!“ povedal večer svojej žene a synovi Albertovi, ešte stále plný samolúbeho adrenalínu. „Nevedel, čo sa deje. A najmä ničomu nerozumel. Ani ten ich tlmočník z ministerstva sa nechytal.“

„A o čom si sa s nimi bavil?“ chcela vedieť babička.

„O jedle,“ povedal dedo. „O čom by som sa už ja mohol baviť s bolševikmi, navyše čínskymi?“

Z toho zážitku žil niekoľko týždňov. Zvesť o jeho triumfe sa rozšíril po závode, ba i po celej Starej Vsi.

„Pán vedúci, veď povedzte niečo po čínsky!“ priateľsky a obdivne ho v bufete vyzývali desiatujúci alebo obedujúci tehliarski robotníci.

„A čo také?“ spýtal sa s úsmevom vedúci a čapoval osmičky pívá.

„Hocičo,“ navrhovali stravníci.

„Ša bi,“ povedal dedo. „*Wo cao. Cao ta ma de. Ni ma de bi.*“

„A čo to znamená?“ chceli vedieť stravníci.

Petrov budúci dedo sa len záhadne pousmial a mlčky čapoval ďalšie pivo.

Peter je jedináčik, rovnako ako bol jeho otec. Je líblin-
gom celej rodiny. Nielen tej v Starej Vsi, ale aj vzdiale-
nejších príbuzných, čo žijú v Rakúsku a Západnom Ne-
mecku. Achbergerovci s nimi udržiavajú permanentný
písomný kontakt. V päťdesiatych rokoch to možno až
také živé nebolo, ale koncom päťdesiatych rokov už za-
vládlo trochu iné politické ovzdušie a vzťahy sa obnovi-
li. Začiatkom šesťdesiatych rokov, v rámci mierneho po-
litického odmäku, to zrazu boli samé návštevy bývalej
vlasti, takže malý Peter si jednotlivé pratety a prastrýkov
ani nevedel zapamätať a občas si ich aj mýlil. Spoľahli-
vo rozpoznáva iba babičkinu mladšiu sestru tetu Paulu,
ktorá ako jediná ostala v Bratislave, a staršiu sestru tetu
Rózu, ktorá aj s mužom Hansom býva relatívne blízko,
v Neusiedl am See. Ani tetu Katicu by si Peter s nikým
nemohol pomýliť. Bola učiteľkou, zomrela na tuberkuló-
zu veľmi mladá, ešte v dvadsiatych rokoch. Peter ju po-
zná len zo zarámovanej fotografie na babičkinom toalet-
nom stolíku. Predstava, že tá krásna mladá žena v bielej
blúzke a s oduševneným pohľadom je už celé desaťro-
čia mŕtva, a že ju nikdy nespozná, ho naplňuje smútkom
i vzrušením z tajomstva.

Ostatní príbuzní mu trochu splývajú a vôbec si nevie
vybaviť, ako trebárs vyzerá babičkina najmladšia sestra

Margaréta, čo teraz žije v Linzi, alebo dedovi bratia Danny či Otto z Viedne. A dedovu sestru Milicu, teda tetu Milli, ktorá sa koncom dvadsiatych rokov vydala do Budapešti a od roku 1956 žije aj so svojím manželom strýkom Gáborom v Mníchove, pozná iba z fotografií. Tá u nich ešte nikdy nebola.

Keď mal Peter asi štyri roky, jeho rodičia sa rozhodli, že teraz, keď sa už dá, navštívia Viedeň. Mala to byť vlastne ich oneskorená svadobná cesta. Otcovi strýkovi, tety, sesternice a bratanci sa potešili a odpísali im, že sú u nich vítaní. Ísť do takého priaznivého prostredia, to nebolo len tak. Každý normálny inteligentný a pracovitý človek, keby prišiel do krajiny, ktorej jazyk ovláda rovnako dobre ako jazyk tej, z ktorej pochádza, kde žijú jeho blízki príbuzní, a kde je evidentne lepšie ako doma, asi by tam už ostal. To si však uvedomovali aj komunisti v staroveskej Tehelni, kde obaja Petrovi rodičia pracovali. Síce im so zaťatými zubami odsúhlasili výjazd, ale bez dieťaťa. Glanz, vtedy vedúci oddelenia zvláštnych úloh v Tehelni, rozhodol, že malý Peter ostane doma ako záruka šťastného návratu svojich rodičov do socialistickej vlasti. Petrovi rodičia sa spočiatku šprajcovali. Plánovali, že pôjde s nimi. Napokon sa podvolili a odcestovali sami. Petra nechali doma s babičkou a dedom.

Bohvie, aké boli pôvodné úmysly Petrovho otca Alberta a mamy Kristíny. Možno to mali všetko vopred naplánované, možno to prišlo ako náhla inšpirácia či pokušenie. Až tam vonku si našinec naplno uvedomil, o čo všetko ho komunisti tam doma oberali. Petrovi rodičia sa nadýchli normálneho života a zatúžili dýchať ho už natrvalo.

Možno boli nejaké vzrušené večerné rozhovory, azda aj hádky na tému, či ostať alebo vrátiť sa. Porady s viedenskými príbuznými, ktorí príchod mladého páru spozna železnej opony brali ako svojím spôsobom zázrak. Možno to tak trochu aj zázrak bol, hoci rok predtým sa

stretli Chruščov s Kennedym a dohodli sa na zmierne-
ní napätia medzi Východom a Západom, takže povole-
nie cesty mladých Achbergerovcov do kapitalistickej cu-
dziny bolo dôsledkom tejto zmeny. Bez ohľadu na to,
odhodlanie vrátiť sa nazad za železnú oponu opúšťalo
Petrových rodičov s každým dňom stráveným vo Vied-
ni. Možno ani nespávali, trápili sa pochybnosťami a svoj
krok tisíckrát zvažovali. Keď ostanú na Západe, vydajú
im komunisti dieťa? A ak bude ich syn musieť dočasne
ostať v komunistickom Československu – teda dovte-
dy, kým sa všetko nevybaví – bude u starých rodičov,
alebo ho komunisti strčia z pomsty do detského do-
mova?

Bude to stáť za to? Ako sa rozhodnúť? Na jednej strane
možnosť začať nový život v normálnejšom a civilizova-
nejšom svete, na druhej strane jediný syn, ktorý potrebu-
je matku a otca. Nuž ale ten syn, po všetkých tých peri-
petiách, im možno raz bude vďačný, že ho odtiaľ vytiahli
a urobili ho slobodným človekom žijúcim v slobodnom
svete.

Netreba cteného čitateľa napínať. Petrovi rodičia sa asi po
mesiaci dohadovania, váhania a presviedčania príbuzný-
mi rozhodli ostať v Rakúsku a požiadali o politický azyl.
Dostali ho. Obaja vedeli plynulo po nemecky, v Rakúsku
mali rodinné zázemie a Petrov otec bol navyše naslovo-
vzatým odborníkom na hrubú keramikú, teda špičkový
tehliar. Aj napriek svojmu mladému veku už dávno mo-
hol byť riaditeľom Tehelne v Starej Vsi – keby bol členom
komunistickej strany. Takto bol iba vedúcim výroby a zá-
stupcom riaditeľa. Straníka, no ináč dobrého a obľúbené-
ho chlapa, ktorý sa síce do tehliarstva až tak nerozumel,
ale bolo dobre, že tam bol, pretože ináč by tam partaj
dosadila nejakú naozajstnú komunistickú sviňu. Riadi-
teľ Miškovič si svojho zástupcu chránil, pretože už len
publikačná činnosť inžiniera Achbergera na tému výroby

tenkostenných tehál v zahraničnej odbornej tlači zavážila za dve stranícke legitímácie.

Ako sa ukázalo, aj v Rakúsku poznali práce Petrovho otca. Čoskoro prišla ponuka z jednej veľkej tehelne pri Viedni, ktorá bola súčasťou medzinárodnej siete. Prvá návšteva na novom pracovisku znamenala pre Alberta Achbergera priam civilizačný šok. Áno, návšteva moderného závodu, možnosť začať nie od piky, ale vo funkcii zástupcu hlavného technológa, a najmä keď sa dozvedel, aký bude mať plat, to všetko boli posledné klince do rakvy jeho pochybností, či náhodou s manželkou neurobili chybu. Nie, neurobili, dočerta!

Hneď ako si mladí Achbergerovci legalizovali pobyt v Rakúsku, požiadali Československú socialistickú republiku o možnosť vycestovania ich syna za nimi. Žiadosť napokon skončila u predsedu straníckej organizácie Glanza, ktorý túto možnosť kategoricky vylúčil. Keď už sa manželia Achbergerovci podujali zradiť socialistickú vlasť, ich chyba. Veď oni prídu na to, ako sa popálili. Prečo by však mal za ich chyby pykať nevinný? Maloletý Peter Achberger sa predsa žiadnej zrady nedopustil. Prečo by sa ho teda jeho socialistická vlasť mala zbaviť ako nejakej škodnej a poslať ho do hrtana kapitalistom? Z maloletého Petra Achbergera predsa – pri vhodnej výchove – môže vyrásť platný člen socialistickej spoločnosti. Deti za svojich rodičov nemôžu. Na nejaké veľké štúdiá to síce – vzhľadom na rodinné pozadie – nevyzerá, ale každý predsa nemusí byť inteligent. Z maloletého Petra Achbergera sa môže stať ocenený úderník, vzorný robotník, prípadne radový pracovník v poľnohospodárstve. Časom možno aj odborár. Do strany nie, tam treba mať iný kádrový profil. No ktovie, možno aj áno. Pri vhodnej výchove.

„Tú by po zrade svojich rodičov nemal doma zabezpečenú. Jeho starí rodičia z otcovej strany sú bývalí

príslušníci prvorepublikovej buržoázie. Starý otec Erich Achberger je bývalý reštaurant...“

Tu sa Glanz hlboko zamyslel, potom slovo „reštaurant“ preškrtnol a napísal „kaviarnik“. Aj tak to bol len koncept, ktorý sa mal ešte prepisovať na stroji.

„... bývalý kaviarnik, ktorý svoj negatívny postoj k socialistickému zriadeniu prejavuje už len tým, že ovláda viacero jazykov, vrátane nemeckého, francúzskeho a pasívne aj anglického. A čínskeho! Dotýčný počúva výlučne rakúsky rozhlas a nemá zábrany robiť to ani v pobostinstve, kde toho času pracuje ako vedúci. Poďľa očitých svedkov najradšej počúva rakúsku reláciu Atomfäreruntervex...“

Tu sa Glanz znova zamyslel, či to napísal dobre, ale vlastne ak to napísal zle, tak to bolo dobre, lebo keby to nenapísal zle, tak by si niekto ešte mohol pomyslieť, že je nejaký múdry, a to by nebolo dobre.

„... Atomfäreruntervex, vďaka čomu si pobostinstvo spotrebneho družstva Jednota, ktorého je menovaný vedúcim, vyslúžilo prezývku U Nemcov. Ako nasvedčuje názov obľúbenej rozhlasovej relácie menovaného, atómoví štváči v žolde kapitálu sa neštítia vykonávať ideologickú diverziu voči táboru mieru aj cez naoko zábavné pesničkové relácie. Maloletého stará mama Klára Achbergerová, za slobodna Zsolnayová, pracuje v Tebelni na ekonomickom úseku ako mzdová účtovníčka na skratený úväzok, no vyznačuje sa spôsobmi buržoáznej paničky, ktorou kedysi aj bola, čím poburuje svoje okolie pozostávajúce prevažne z jednoduchých pracujúcich žien.

Starí rodičia zo strany maloletého matky Ing. Kristíny Achbergerovej, za slobodna Baranovičovej, sú na tom

podobne. Starý otec maloletého Achbergera Matej Baranovič je bývalý dedič miestneho liebovaru, no skôr ako ho mohol zdediť, dostal sa liebovar do rúk pracujúceho ľudu. Bol členom buržoáznej Demokratickej strany a jeho postoj k socialistickej spoločnosti je oportunistický. V súčasnosti pracuje ako vincúr v miestnom družstevnom vinárstve Devín. Jeho manželka Justína Baranovičová, za slobodna Illitová, pracuje tamtiež. Ani oni by neuplývali pozitívne na socialistickú prevýchovu maloletého Petra Achbergera, pretože navyše sú aj tmári rímskokatolíckeho vyznania.

Preto sa odporúča zveriť maloletého do vhodného štátneho zariadenia, do detského domova, a to podľa možnosti čo najďalej od jeho doterajšieho bydliska, aby sa sťažili prípadné návštevy jeho starých rodičov, a tým aj možnosť jeho ideologickej diverzie z ich strany.“

Takto si to Glanz naplánoval, nesebecký a s najčistejšími úmyslami, a v takomto znení aj – po malých gramatických úpravách – poslal odpoveď orgánu, ktorý sa zaujímal o postoj bývalého zamestnávateľa rodičov voči možnosti vydať im maloletého Petra Achbergera. Vydať ho ľuďom,

„ktorým socialistické zriadenie umožnilo legálne vycestovať na návštevu príbuzných v kapitalistickej cudzine, z ktorého zájazdu sa v určenom termíne nevrátili do Československej socialistickej republiky a momentálne sa ilegálne zdržiavajú na území Rakúskej kapitalistickej republiky.“

Zradcom vlasti? Nikdy! V Glanzových spravodlivých očiach stratili morálne právo na svoje dieťa.

Bol so sebou spokojný. Dobré, nepodarilo sa zachrániť republike dva páry pracovitých rúk, lepšie povedané jeden pár pracovitých vzdelaných mozgov, ale iste sa

podarí zachrániť – samozrejme, pri vhodnej výchove – aspoň jeden budúci pár pracovitých rúk.

Tehliarske činžiaky sú ošarpané a oveľa staršie ako ktorýkoľvek z ich obyvateľov. Stoja na dosah fabriky a ich rozľahlé pivnice vydychujú zápach vlhkej stariny až do výšky prízemnia. Tento zápach sa na chodbách mieša s vôňou varenia, prania a červenej pasty na dlážku. Nikto, kto v niektorom z týchto činžiakov vyrastal, už do smrti na tú vôňu nezabudne.

V jednom takom býva aj Peter so svojimi starými rodičmi. Biela maľovka na schodoch sa hmýri popučenými mŕtvolkami komárov. Na miestach, kde je opadaná, odhaľuje početné vrstvičky starej maľovky. Peter rád prstom oškrabáva vápennú farbu zo steny a odhaľuje rozmanité farby a vzory pod nimi. Rád na schodoch vydáva čudessné škreky a opája sa prízračnou akustikou chodby. Má bohatú predstavivosť – ako všetci jedináčikovia, ktorí vyrastajú viac s dospelými ľuďmi, knihami a hračkami než so svojimi súrodencami. Nie že by žiadnych kamarátov nemal, ale vlastne len vchádza do veku, keď všetci začínajú uprednostňovať kamarátov pred rodičmi. V Petrovom prípade starými rodičmi.

Tá predstavivosť ho dakedy aj dosť vytrápi. Keď sa po tme vracia z popoludňajšieho vyučovania alebo z nejakého krúžku, predstavuje si, že má v pätách upíra vysávajúceho krv alebo oživené monštrum zošité z mŕtvol. Vždy príjemne vyľaká sám seba a s tlčúcim srdcom odomyká vysoké dvojkrídlové dvere bytu.

Na poschodí sú tri byty. Vľavo bývajú Petrovi starí rodičia, v strede susedia Urbanovci a vľavo Maďaričovci – tí sa tam nasťahovali, až keď Petrovi rodičia ostali v Rakúsku. Peter vníma ako krivdu, že byt, v ktorom bol kedysi doma, už patrí cudzím ľuďom. Tí však za nič nemôžu. Každý je rád, keď mu pridelia byt. Aj tak je však vidieť, že pán Maďarič nemá zoči-voči Petrovi a jeho starým rodičom

dobrý pocit a usiluje sa to vynahrádzať priateľským správaním a susedskou ochotou. Možno až priveľmi.

Takmer všetci obyvatelia tehliarskej kolónie pracujú v Tehelni. Iba Petrov dedo je vedúci dedinskej krčmy, no byt získal, keď bol vedúcim závodného bufetu. Na tie časy sa Peter nepamätá, to ešte nebol na svete. Ba-bička však dodnes v Tehelni vypomáha v učtárni.

Za ich domom, krížom cez záhradky obyvateľov a hlinisko, bližšie k dedine, stoja rodinné domy. Všetky vyzerajú takmer rovnako – strechy majú ihlanovité alebo sedlové. Také domy sa stavali v päťdesiatych rokoch po celom Československu. V jednom takom jednoduchom dome býva aj so svojimi rodičmi a dvoma staršími bratmi Ferko Glanz.

Je to syn toho istého Glanza, čo tak zasolil Petrovým rodičom. Paradoxne, Ferko je Petrovým najlepším kamarátom. Prinajmenšom sa tak tvári. Je neduživý a malý. Deti ho prezývajú Krpec. Fantáziu však má, v tom si s Petrom rozumejú. Navyše pekne kreslí a maľuje. Na škole chodí do výtvarného krúžku, ktorý vedie nadšený mladý učiteľ výtvarnej a ruštiny Švikruha. Ferko je zo všetkých členov krúžku najnadanejší. Akurát že spod rúk mu nevychádza nič normálne, detské, ale samé pôdorysy, trojrozmerné rezy, mapy, nákresy a schémy. Jeho vášňou je črtáť plány a prierezy všelijakých čudelných strojov, tajomných priestorov, úkrytov a pokladov. Vždy cestou do školy Ferko Petrovi rozpráva rôzne vymyslené chválenkárске príhody. Vystupuje v nich on sám, ale celkom iný, ako ho pozná Peter a ostatné deti. Vystupuje v nich suverénny, sebavedomý a po všetkých stránkach obdivuhodný. Akoby žil ešte jeden paralelný život, celkom iný ako ten, v rámci ktorého chodí do školy, kamaráti sa s deťmi z Tehelne a občas musí znášať rozmanité príkoria od silnejších galganov, trebárs smradľavého Joža Michálka alebo Jara Baštu a jeho bandy, ktorá sa volá Čierna garda. Ferko rád dáva všetkým

najavo, že v akejkol'vek činnosti, ktorú niekto robí, je on ešte lepší a špičkovejší. A čokoľvek niekto má, Ferko má lepšie. Väčšie angličáky, rozľahlejšie modelové koľajisko, lepší bicykel, vzácnejšie poštové známky. Akurát že tie veci nikdy nikto nevidel. Nie je to však jediný dôvod, prečo sa s ním nikto nechce kamarátiť. Decká z tehelnarskej bandy ho tiež medzi sebou trpia len kvôli Petrovi, že je jeho kamarát. Ferko si to uvedomuje a dosť ho to škrie. Najmä keď vidí, že Peter je u ostatných deciek z Tehelne celkom oblúbený a má nenápadnú, prirodzenú autoritu. Navyše mu závidí, že má rodičov v kapitalistickej cudzine a že mu posielajú dobré oblečenie a občas aj zaujímavé hračky. Po triede kolujú jeho zošity so západnými kreslenými seriálmi – ak mu ich nezhabú hneď na colnici. Aby to Ferko nejako vyvážil, rád dáva Petrovi najavo, že v skutočnosti je niekým oveľa významnejším a mocnejším, ako by sa mohlo zdať na prvý pohľad. A že toto jeho inkognito má nejakú hlbšiu, tajomnejšiu príčinu. Skrátka a dobre, vymýšľa si, až sa mu od úst práši.

Napríklad sčista-jasna prezradí, že im na ich čierno-bielom televízore Oravan na niekoľko sekúnd blikol farebný obraz. Teraz je vraj u nich televízny opravár Baláž, aby zistil, čo je vo veci, a aby to urobil tak, že budú mať stále farebný obraz. Tak tvrdí Ferko.

Peter doma sleduje televíziu na čierno-bielom prijímači Blaupunkt, ktorý im poslali Petrovi rodičia, no to nie je nič proti zázraku, ktorý sa udial v domácnosti Glanzovcov. Čierno-biely televízor a naskakuje im na ňom farba? Neuveriteľné!

V tých časoch nemá farebný televízor nikto. Načo aj. Veď nikto v okolí farebne nevysIELa. Azda v Amerike a Japonsku. Pokusne. A dozaista aj v Sovietskom zväze, tvrdí Ferko. Tam majú takú techniku, že...

„Hej, technika balšája, a stále bývajú v zemľankách,“ komentuje to večer Petrov dedo, ktorý o tom musí niečo vedieť, veď bol legionárom a dostal sa až na Sibír.